

גליון 750

יום שישי כ"ה אייר
בהר בחוקותי / התשפ"ה

שונה הלכות

גליון שבועי

י"ל ע"י מכון הלכה חב"ד (ע"ר)

משולחן ההלכה

הרב ליאור רוזנבוים
דיין ומורה צדק בבאר שבע

הכנת מאכלים ביום טוב

האם מותר לסחוט פירות לשתייה ביום טוב?

על הכנת אוכל נפש ביום-טוב נאמר: "כל מלאכה לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם"¹. כלומר, הכנת מאכלים הותרה ביום-טוב רק לצורך אותו היום בלבד², דבר שהדרך לעשותו לצורך כמה ימים אין לעשותו ביום-טוב אפילו לצורך אותו היום, מסיבה זו סחיטת פירות לצורך שתייה אסורה ביום-טוב, ואפילו אם מעוניינים לסחוט כמות קטנה לצורך היום בלבד אסור, כיוון שדרכה של מלאכה זו להיעשות עבור ימים רבים, אסורה ביום-טוב³. הגבלה נוספת נאמרה במלאכת אוכל נפש בחג, אותה למדו מלשון הפסוק "יעשה לכם", ודייקן שכל ההיתר אמור רק כשהמאכל נועד "לכם", עבור יהודי ולא עבור הגוי. מסיבה זו אסור חכמים להזמין את הנכרי לסעודת החג, גזירה שמא יבשל אף עבורו⁴.

כיוון שההתעסקות בהכנת המאכלים עלולה לבטל את האדם משמחת החג, לכן הגבילו חכמים והתירו להכין בחג רק את הדברים המשמעותיים לטיב המאכלים, אולם דברי מאכל שהכנתם באותו היום אינה מוסיפה לטעמם ואיכותם, כגון פירות מבושלים (קומפוט), אסור להכיןם בחג. כמו כן הכנת "מכשירי אוכל נפש" (כגון כלי העבודה הנדרשים להכנת האוכל) אסורה בחג, כיוון שהכנתם בחג אינה משפיעה על טיבו של המאכל, יש להכיןם מערב החג. אבל מכשירי אוכל נפש שאי אפשר היה לתקנו מחמת אונס גדול מותר לתקנו ביום טוב⁵.

מהי הברירה המותרת ביום טוב?

ביום-טוב התירו לברור מיני מאכל גם אם אינו אוכל מיד אלא בכוונתו לאכול במהלך היום וכן הקילוף ביום-טוב מותר אף באמצעות כלי⁶. הברירה שהותרה ביום-טוב

היא רק בסוגי מאכלים שהדרך לברור אותם בכמות מוגבלת וכן ההיתר הוא רק אם לא הייתה אפשרות לברור מערב יום-טוב, ולכן פסולת שנפלה למאכל מותר להוציאה ביום-טוב, וכן מותר לאכול דג או בשר כדרכו ביום-טוב ולהוציא את העצמות מן המנה. אלא שצריך למעט בטרחה ולכן כשהפסולת מרובה יש להוציא את האוכל וכשהאוכל מרובה יש להוציא את הפסולת, ואם הפסולת דקה מאוד ויש טרחה בהוצאתה יש להוציא את האוכל, וכששניהם שווים בכמותם ובטרחתם יברור כרצונו⁷.

דברים שרגילים לטחנם בכמויות מועטות מותר לטחון ביום-טוב לצורך היום, וטחינה זו מותרת אפילו באמצעות כלי המיועד לכך, ולכן מותר לגרד גבינה במגרדת בחג. אולם לא יטחן כדרך שטוחן בימות החול, אלא בשינוי מעט כגון שיטחן על גבי מפית ולא לתוך קערה. אך דברים שדרך לטחנם עבור כמה ימים ביחד כגון חריין, או מיני תבלינים אין לטחון אותם ביום-טוב באמצעות כלי, שנראה הדבר כעובדין דחול⁸.

1. שמות יב, טז.

2. פסחים מו, ב; ביצה יז, א; שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס תקג.

3. ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ה ס"ט וסתק"י ס"ב.

4. טוש"ע ונ"כ ושו"ע אדה"ז או"ח סתק"י ס"א.

5. שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ה ס"ד וא"ל.

6. שו"ע אדה"ז או"ח סתק"י ס"ג; פס"ת שם סק"ג.

7. שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ה ס"ט וסתק"י ס"ג-ה; פס"ת שם אות א.

8. טוש"ע או"ח סתק"ד; שו"ע אדה"ז שם ס"ד-ה.

סמס לרב

הרב חיים קיז'נר

רב קהילת חב"ד, חבר בית הדין הרבני
עמנואל וחבר מכון הלכה חב"ד

האם אפשר לתת כספי מעשרות לעזרה להורים, או לקרובי משפחה?

מצוה להקדים קרובים
במעשרות. להורים, ראוי לעזור
בלי להזדקק למעשה.

ע"פ שו"ע יו"ד סי' רנ"א ס"ג.

הרב שי שמעון כהן

רב קהילת חב"ד, תל-ציון וחבר מכון
הלכה חב"ד

מה מברכים על חמוציות?

החמוציות הינם פרי יער הגדל
על שיח נמוך יחסית ובדבר זה
נחלקו אי חשיב כברכת העץ
או האדמה. דעת המגן אברהם
ואדמו"ר הזקן שברכתם העץ.

מג"א סי' ר"ג סק"א, סדבה"נ פ"ו ה"ז, אבל ראה
משנ"ב סי' ר"ג סק"ד.